

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2021-22

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ074

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΝΤΕΚΑ (11) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Α: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (50 ΜΟΝΑΔΕΣ)

A1

Κ. Π. Καβάφης, «Καισαρίων»

Εν μέρει για να εξακριβώσω μια εποχή,
εν μέρει και την ώρα να περάσω,
την νύχτα χθες πήρα μια συλλογή
επιγραφών των Πτολεμαίων να διαβάσω.

Οι άφθονοι έπαινοι κι οι κολακειές 5
εις όλους μοιάζουν. Όλοι είναι λαμπροί,
ένδοξοι, κραταιοί, αγαθοεργοί·
καθ' επιχείρησής των σοφοτάτη.

Αν πεις για τες γυναίκες της γενιάς, κι αυτές, 10
όλες οι Βερενίκες κι οι Κλεοπάτρες θαυμαστές.

Όταν κατόρθωσα την εποχή να εξακριβώσω
θ' άφηνα το βιβλίο αν μια μνεία μικρή,
κι ασήμαντη, του βασιλέως Καισαρίωνος
δεν είλκυε την προσοχή μου αμέσως...

Α, να, ήρθες συ με την αόριστη 15
γοητεία σου. Στην ιστορία λίγες
γραμμές μονάχα βρίσκονται για σένα,
κι έτσι πιο ελεύθερα σ' έπλασα μες στον νου μου.
Σ' έπλασα ωραίο κι αισθηματικό.

Η τέχνη μου στο πρόσωπό σου δίνει 20
μιαν ονειρώδη συμπαθητική εμορφιά.

Και τόσο πλήρως σε φαντάσθηκα,
που χθες την νύχτα αργά, σαν έσβηνεν
η λάμπα μου — άφησα επίτηδες να σβήνει —
εθάρεψα που μπήκες μες στην κάμαρά μου, 25

με φάνηκε που εμπρός μου στάθηκες· ως θα ήσουν
μες στην κατακτημένην Αλεξάνδρεια,
χλωμός και κουρασμένος, ιδεώδης εν τη λύπη σου,
ελπίζοντας ακόμη να σε σπλαχνισθούν
οι φαύλοι — που ψιθύριζαν το «Πολυκαισαρήν». 30

(1918)

Ερώτηση

A1 (α) Να περιγράψετε τα τρία (3) στάδια της δημιουργίας ενός ποιήματος, όπως αυτά παρουσιάζονται από τον Καβάφη στο ποίημα «Καισαρίων». **(μονάδες 15)**

Ενδεικτική απάντηση

Τα τρία στάδια της δημιουργίας του ποιήματος, όπως αυτά παρουσιάζονται στο ποίημα «Καισαρίων», αντιστοιχούν στα τρία μέρη του ποιήματος.

Έτσι, **στο πρώτο μέρος (στ. 1-10)** ο ποιητής αναφέρει ότι η περιέργεια / το ερευνητικό του ενδιαφέρον / η διάθεση να περάσει την ώρα του τον οδήγησαν στη μελέτη μια συλλογής επιγραφών των Πτολεμαίων, στην οποία διαπιστώνει ότι οι έπαινοι κι οι κολακειές επαναλαμβάνονται στερεοτυπικά για όλα τα πρόσωπα, άντρες και γυναίκες.

Στο δεύτερο μέρος (στ. 11-14) εντοπίζεται στις επιγραφές το πρόσωπο που θα αποτελέσει την έμπνευση του ποιητή. Ο ποιητής έχει εξακριβώσει την εποχή και είναι έτοιμος να

εγκαταλείπει τη μελέτη · τότε μια μνεία ασήμαντη για τον βασιλιά Καισαρίωνα τραβάει την προσοχή του.

Στο τρίτο μέρος (στ. 15-30) ο ποιητής αξιοποιώντας τη μικρή κι ασήμαντη μνεία αναπλάθει με τη φαντασία του / με την τέχνη της ποίησής του το αδικημένο από την ιστορία πρόσωπο του Καισαρίωνα. Τον φαντάζεται *ωραίο κ' αισθηματικό: Η τέχνη μου στο πρόσωπό σου δίνει μian ονειρώδη συμπαθητική εμορφιά*. Τέλος τον ζωντανεύει στην κάμαρά του, που γίνεται το σκηνικό της *κατακτημένης Αλεξάνδρειας*, όπου ο Καισαρίων *χλωμός και κουρασμένος* ελπίζει στον οίκτο των κατακτητών. **(3 στάδια X 5 μ. = 15 μ.)**

A1 (β) Να εντοπίσετε δύο (2) στοιχεία ειρωνείας στο ποίημα «Καισαρίων» και να εξηγήσετε τον σκοπό που εξυπηρετούν. **(μονάδες 10)**

Ενδεικτική απάντηση

Η ειρωνεία εντοπίζεται στο πρώτο μέρος του ποιήματος (στ. 5-10). Εδώ ο ποιητής αναφέρεται στις επιγραφές των Πτολεμαίων, οι οποίες παρουσιάζουν όλα τα πρόσωπα με μια στερεοτυπική τελειότητα.

- η **συσσώρευση επιθέτων** (*λαμπροί, ένδοξοι, κραταιοί, αγαθοεργοί, θαυμαστές*) αποκαλύπτει την κενότητα πίσω από τις λέξεις, αφού δεν υπάρχει διαφοροποίηση και οι αρετές των προσώπων είναι πανομοιότυπες κι ανεξάντλητες
- η ειρωνεία επιτείνεται και με τη **χρήση λόγιων λέξεων / φράσεων** (*εις όλους, καθ' επιχείρησής των σοφοτάτη*) που υπονοεί ουσιαστικά την έλλειψη ουσιαστικής ικανότητας και προσφοράς των προσώπων.
- η **επανάληψη του επιθέτου** *όλους, όλοι, όλες* υποβιβάζει την αξία των επαίνων σε κούφιας κολακειές
- βρίσκουμε ειρωνεία και στην **άτεχνη / προσποιητή ομοιοκαταληξία εποχή – συλλογή, περάσω – διαβάσω, λαμπροί – αγαθοεργοί, αυτές – θαυμαστές** που επισημαίνει την έλλειψη ουσιαστικής τέχνης κι έμπνευσης των επιγραφών, που περιορίζονται στο πομπώδες ύφος, κενό περιεχομένου. **(2 στοιχεία X 3 μ. = 6 μ.)**

Σκοπός: Η ειρωνεία στο ποίημα έχει ως στόχο να τονίσει την αντίθεση ανάμεσα στον τρόπο που παρουσιάζονται τα πράγματα και στον τρόπο που είναι πραγματικά. Πρόκειται, λοιπόν, για μια δυναστεία σε παρακμή και / ή επισημαίνεται η αδυναμία της ιστορίας να δώσει μια αντικειμενική εικόνα της εποχής. Η ιστορία προβάλλει πρόσωπα και γεγονότα κατ' επιλογήν και παραβλέπει άλλα. **(4 μ.)**

A2

Τ.Σ. Έλιοτ, Φονικό στην εκκλησιά

[...]

Όσotόσο πηγαίναμε ζώντας.

Ζώντας και ψευτοζώντας.

25

Γιορτάσαμε τις γιορτές, πήγαμε στην εκκλησιά,

Φτιάξαμε μπίρα και μηλίτη,

Μαζέψαμε ξύλα για το χειμώνα,

Κουβεντιάσαμε στη γωνιά του τζακιού,

Κουβεντιάσαμε στη γωνιά του δρόμου,

30

Κουβεντιάσαμε κι όχι πάντα ψιθυριστά,

Ζώντας και ψευτοζώντας.

Είδαμε γέννες, γάμους και θανάτους,

Είχαμε σκάνδαλα λογής λογής.

Είχαμε φόρους που μας βασανίζουν. 35
Είχαμε γέλια και κουτσομπολιά,
Εξαφανίστηκαν πολλές κοπέλες
Ανεξήγητα, και κάποιες δεν ήτανε γι' αυτά.
Όλοι μας είχαμε τους προσωπικούς μας τρόμους
Τους ιδιαίτερους ίσκιους μας, τους μυστικούς μας φόβους. 40
Μα τώρα ένας μεγάλος φόβος έπεσε απάνω μας, φόβος όχι
του ενός μα των πολλών.
Ένας φόβος σαν τη γέννηση και το θάνατο, καθώς βλέπουμε
τη γέννηση και το θάνατο μόνους
Μέσα σ' ένα κενό, ξεχωριστά.
Φοβούμαστε ένα φόβο που δεν μπορούμε να γνωρίσουμε, που
δε μπορούμε ν' αντικρίσουμε που κανείς δεν καταλαβαίνει,
Κι οι καρδιές μας ξεριζώνονται το μυαλό μας ξεφλουδίζεται 45
σαν τις φλούδες κρεμμυδιού, κι ο εαυτός μας
χαμένος χαμένος
Σ' έναν τελικό φόβο που κανείς δεν καταλαβαίνει. Ω
Θωμά Αρχιεπίσκοπε.
Ω Θωμά Αρχοντέ μας, άφησέ μας κι άφησέ μας να
μείνουμε μέσα στην ταπεινή την ξεθωριασμένη
κορνίζα της ύπαρξής μας, άφησέ μας μη μας ζητάς
Ν' αντισταθούμε στη μοίρα του σπιτιού, στη μοίρα του
Αρχιεπίσκοπου, στη μοίρα του κόσμου.
Αρχιεπίσκοπε, σίγουρος κι ασφαλισμένος για το
πεπρωμένο σου, άφοβος μέσα στους ίσκιους, τάχα
λογάριασες τι ζητάς, λογάριασες τι σημαίνει
Για το μικρό λαό, τον τραβηγμένο μέσα στο υφάδι του 50
πεπρωμένου, το μικρό λαό που ζει μέσα σε
μικροπράγματα.
Το τέντωμα του νου του μικρού λαού που αντιστέκεται
στη μοίρα του σπιτιού, στη μοίρα τ' αφέντη του,
στη μοίρα του κόσμου:
Ω Θωμά, Αρχιεπίσκοπε, άφησέ μας, άφησέ μας, άφησε 52
το Δούβρο, το σκυθρωπό, και κάνε πανιά για τη
Γαλλία. Θωμά Αρχιεπίσκοπέ μας, Αρχιεπίσκοπέ
μας ακόμη και στη Γαλλία. Θωμά Αρχιεπίσκοπε,
σήκωσε τ' άσπρο πανί ανάμεσα στη στάχτη
τ' ουρανού και το πικρό το πέλαγο, άφησέ μας, άφησέ
μας για τη Γαλλία.

Ερώτηση

A2 α) Να περιγράψετε τις συνθήκες της καθημερινής ζωής του λαού. Τεκμηριώστε αναφέροντας πέντε (5) στοιχεία από το πιο πάνω απόσπασμα. **(μονάδες 15)**

Ενδεικτική απάντηση:

Καθημερινότητα του λαού: οι άνθρωποι είναι αφοσιωμένοι στις καθημερινές τους ασχολίες, αντιμετωπίζουν την ανέχεια, τις δυσκολίες λόγω φυσικών φαινομένων κ.ά.. Ζουν μια ασήμαντη κι άθλια ζωή, μια ζωή χωρίς νόημα βυθισμένη στην αυτοεγκατάλειψη. Βιώνουν την τυραννία και τον φόβο, υπάρχουν, όμως, και στιγμές ελπίδας και καλοπέρασης, η ζωή / η καθημερινότητα έχει τα καλά και τα κακά της. **(περιγραφή 5 μ.)**

Τεκμηρίωση: οποιαδήποτε αναφορά στους στίχους 24 – 40 γίνεται δεκτή **(5 σημεία X 2 μ. = 10 μ.)**

A2 β) Να αναφέρετε και να αιτιολογήσετε την τελική απόφαση του λαού που σχετίζεται με τη ζωή του και με τον Αρχιεπίσκοπο Μπέκετ, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με δύο (2) στοιχεία από το απόσπασμα. **(μονάδες 10)**

Ενδεικτική απάντηση:

Αναφορά τελικής απόφασης:

- Ο λαός καλεί τον Αρχιεπίσκοπο Μπέκετ να επιστρέψει στη Γαλλία και να τους αφήσει στη μοίρα τους
- Ο λαός συμβιβάζεται μοιρολατρικά με την άθλια ζωή του, επιλέγει την αδιάφορη και δύσκολη ψευτοζωή, δεν τολμά να θυσιάσει τα μικροπράγματα της ταπεινής του καθημερινότητας
- Αρνείται να εναντιωθεί στην εξουσία **(2 στοιχεία X 3 μονάδες = μ. 6)**

Αιτιολόγηση: συμβιβασμός, αδράνεια, φόβος για το άγνωστο και το βαρύ τίμημα που θα κληθεί να πληρώσει, έλλειψη αγωνιστικότητας **(4 μ.)**

ΜΕΡΟΣ Β: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιώργος Σεφέρης, «Ο βασιλιάς της Ασίνης»

*Ασίνην τε...
ΙΛΙΑΔΑ*

Κοιτάξαμε όλο το πρωί γύρω-γύρω το κάστρο
αρχίζοντας από το μέρος του ίσκιου εκεί που η θάλασσα
πράσινη και χωρίς αναλαμπή, το στήθος σκοτωμένου παγονιού
μας δέχτηκε όπως ο καιρός χωρίς κανένα χάσμα. **5**

Οι φλέβες του βράχου κατέβαιναν από ψηλά
στριμμένα κλήματα γυμνά πολύκλινα ζωντανεύοντας
στ' άγγιγμα του νερού, καθώς το μάτι ακολουθώντας τις
πάλευε να ξεφύγει το κουραστικό λίκνισμα
χάνοντας δύναμη ολοένα.

Από το μέρος του ήλιου ένας μακρύς γιαλός ολάνοιχτος **10**
και το φως τρίβοντας διαμαντικά στα μεγάλη τείχη.

Κανένα πλάσμα ζωντανό τ' αγριοπερίστερα φευγάτα
κι ο βασιλιάς της Ασίνης που τον γυρεύουμε δυο χρόνια τώρα
άγνωστος, λησμονημένος απ' όλους κι από τον Όμηρο
μόνο μια λέξη στην Ιλιάδα κι εκείνη αβέβαιη **15**
ριγμένη εδώ σαν την εντάφια χρυσή προσωπίδα.

Την άγγιξες, θυμάσαι τον ήχο της; κούφιο μέσα στο φως
σαν το στεγνό πιθάρι στο σκαμμένο χώμα·
κι ο ίδιος ήχος μες στη θάλασσα με τα κουπιά μας. **20**
Ο βασιλιάς της Ασίνης ένα κενό κάτω απ' την προσωπίδα
παντού μαζί μας παντού μαζί μας, κάτω από ένα όνομα:
«Ασίνην τε... Ασίνην τε...»

και τα παιδιά του αγάλματα
κι οι πόθοι του φτερουγίσματα πουλιών κι ο αγέρας

στα διαστήματα των στοχασμών του και τα καράβια του αραγμένα σ' άφαντο λιμάνι· κάτω απ' την προσωπίδα ένα κενό. [...]	25
Κι ο ποιητής αργοπορεί κοιτάζοντας τις πέτρες κι αναρωτιέται, υπάρχουν άραγε ανάμεσα στις χαλασμένες τούτες γραμμές τις ακμές τις αιχμές τα κοίλα και τις καμπύλες υπάρχουν άραγε εδώ που συναντιέται το πέρασμα της βροχής του αγέρα και της φθοράς	40
υπάρχουν, η κίνηση του προσώπου το σχήμα της στοργής εκείνων που λιγότεψαν τόσο παράξενα μες στη ζωή μας αυτών που απόμειναν σκιές κυμάτων και στοχασμοί με την απεραντοσύνη του πελάγου ή μήπως όχι δεν απομένει τίποτε παρά μόνο το βάρος η νοσταλγία του βάρους μιας ύπαρξης ζωντανής εκεί που μένουμε τώρα ανυπόστατοι λυγίζοντας	45
σαν τα κλωνάρια της φριχτής ιτιάς σωριασμένα μέσα στη διάρκεια της απελπισίας ενώ το ρέμα κίτρινο κατεβάζει αργά βούρλα ξεριζωμένα μες στο βούρκο εικόνα μορφής που μαρμάρωσε με την απόφαση μιας πίκρας παντοτινής. Ο ποιητής ένα κενό.	50
Ασπιδοφόρος ο ήλιος ανέβαινε πολεμώντας κι από το βάθος της σπηλιάς μια νυχτερίδα ταραγμένη χτύπησε πάνω στο φως σαν τη σαίπα πάνω στο σκουτάρι: «Ασίνην τε Ασίνην τε...». Να 'ταν αυτή ο βασιλιάς της Ασίνης που τον γυρεύουμε τόσο προσεκτικά σε τούτη την ακρόπολη γγίζοντας κάποτε με τα δάχτυλά μας την αφή του πάνω στις πέτρες.	55
	60

Ασίνη, καλοκαίρι '38 – Αθήνα, Γεν. '40

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μενέλαος Λουντέμης, Έκσταση (μυθιστόρημα, απόσπασμα)

Τίρυνθα! Μυκήνες! Άργος! Πανέμορφες πολιτείες, πετράδια ατίμητα!

Τα λιοντάρια μένουν σκαρφαλωμένα στην πύλη, έτοιμα να βρυχηθούν στο πέρασμα του ξένου. Τα περικλεή χαλάσματα βουλιάζουν κάτω απ' το χώμα και τη λήθη. Εδώ ήταν κάποτε το «Άργος». Πού είναι τώρα το Άργος; Δεν υπάρχει Άργος. Κάτι λευκές σπασμένες πέτρες κρύβονται βιαστικά κάτω απ' το κοκκινόχωμα.

Μυκήνες! Ξένε, κλάψε... Αν θέλεις να προσευχηθείς, δεν υπάρχει βωμός. Όλα είναι θρύψαλα, λιωμένα κάτω απ' το ασήκωτο πέλημα του καιρού. Κι όμως... τον παλιό κείνο καιρό όλα ήταν ολόρθα. [...]

Μια πέτρινη σκάλα μάς κατεβάζει κάτω, κάτω στα έγκατα. Εκεί έχει δροσιά, πολλή δροσιά... Κι απάνω ψηλά ακούεται το μεσημέρι που φεύγει.

Ανεβαίνουμε σε λίγο πάλι στο φως και περιηγούμαστε στους τάφους, τους περιλάλητους τάφους των Μυκηνών. Ευλογία και στους τάφους. Είναι τα μόνα μνημεία που σεβάστηκαν. Ευτυχώς... γιατί, αν οι Έλληνες ήταν αθάνατοι όσο και η δόξα των, δε θα 'χε μείνει ούτε σημαδάκι κι απ' αυτή τη δόξα. Οι Έλληνες δεν είχαν ανάγκη από Σκύθες. Ήταν οι ίδιοι και Έλληνες και Σκύθες!

Χτίζανε έργα πιτανικού μεγαλείου και κατόπι παραφρονούσαν και τα γκρέμιζαν. Ο τόπος τούτος ο γυμνός κι ηλιοκαμένος, η στέρφα τούτη γη, ή δε γεννά διόλου ή γεννά δίδυμα. Ο Περικλής ήρθε στον κόσμο μαζί με τον Ηρόστρατο. Χτίστης και χαλαστής – μαζί.

Μπήκαμε στον κυκλικό περίβολο. Οι βασιλικοί κάτοικοι των «θολωτών τάφων» είχαν λιώσει κοινότατα όπως κι εκείνοι οι άλλοι των λαξευτών τάφων, όπως κι οι άλλοι των κοινών λάκκων. Δεν είχαν μείνει παρά μονάχα οι γεμάτες φιλοσοφία και χλευασμό πέτρες... Και το χώμα, το αναλλοίωτο κόκκινο χώμα.

Θυμούμαι τώρα που είχαμε ρωτήσει το γερο-φύλακα για το δρόμο που έφερνε στους τάφους. Μας τους έδειξε αόριστα κουνώντας το αξούριστο σαγόνι του... σα να 'λεγε «όλοι οι δρόμοι φέρνουν στους τάφους».

Να, όλοι οι δρόμοι τελειώνουν σ' αυτούς και κανένας δεν άρχιζε απ' αυτούς. Κοίταξα τη μελλοθάνατη που είχα στο πλάι μου. Ύστερα τον ουρανό. Ήταν ακόμα νωρίς. Υπήρχε μπροστά μας κι άλλο καλοκαίρι. Την έσυρα ελαφρά απ' το χέρι. «Πάμε». Περίμενε να μάθει απ' τα μάτια μου: «πού;».

— Πάμε. Μας περιμένει έξω ο ουρανός. Είναι κι αυτός ένας θολωτός τάφος... μα είναι μεγαλύτερος. Πάμε.

Τρίφτηκε πάνω μου με αίσθημα υποταγής. Με τον γεμάτο στοργή κείνον αφοπλισμό της γυναίκας που υπακούει στο νόμο της αγάπης. «Δεν ξέρω πού με πας, μα ούτε χρειάζεται να ξέρω. Ξέρω ότι μ' αγαπάς, αυτό μου φτάνει».

Ξαναβγήκαμε στο φως. Ο φύλακας μας ρωτάει αν ήταν ωραίος.

— Ναι... Ωραίος ήταν.

Ωραίος είναι ο Άδης σαν πρόκειται να ξαναβγείς στο φως. Το φως... το φως! Ας το χαρούμε όσο θα υπάρχουμε εμείς, γιατί κείνο θα υπάρχει και χωρίς εμάς. Αναπνεύσαμε άπληστα τον υπαίθριο αέρα σα ν' αναπνέαμε την παρηγοριά της ζωής. Παίζανε στα μαλλιά μας οι ζέφυροι του Αργολικού. Θα πάμε να κοιμηθούμε σε μια πλαγιά. Εκεί αγκαλιασμένοι θα γευθούμε και τούτη τη βραδιά. Οι καρδιές μας τρέμουν ακόμα απ' τη λαχτάρα. Πέρασαμε απ' τη γη των νεκρών σφίγγοντας μέσα μας τη ζωή. Και την κρατήσαμε, την ξαναβγάλαμε στο φως.

Μενέλαος Λουντέμης, *Έκσταση*, Αθήνα, Πατάκης, 2015 (1943).

Ερώτηση

B1 α) Να εντοπίσετε δύο (2) κοινές αντιθέσεις στα πιο πάνω κείμενα και να τις σχολιάσετε. (μονάδες 20)

Ενδεικτική απάντηση:

B1 α) Κοινές αντιθέσεις:

Φως – σκοτάδι

Στο ποίημα «Ο βασιλιάς της Ασίνης»:

- σκιά – ήλιος: αρχίζοντας από το μέρος του ίσκιου εκεί που η θάλασσα / πράσινη και χωρίς αναλαμπή, το στήθος σκοτωμένου παγονιού, Από το μέρος του ήλιου ένας μακρύς γιαλός ολάνοιχτος/ και το φως τρίβοντας διαμαντικά στα μεγάλα τείχη
- κούφιο μέσα στο φως / σαν το στεγνό πιθάρι στο σκαμμένο χώμα / Ασπιδοφόρος ο ήλιος ανέβαινε πολεμώντας / κι από το βάθος της σπηλιάς μια νυχτερίδα ταραγμένη / χτύπησε πάνω στο φως σαν τη σαΐτα πάνω στο σκοτάδι

Το ποιητικό υποκείμενο περιδιαβάζει στον αρχαιολογικό χώρο όπου βλέπει τη σκιά που δημιουργούν τα απότομα βράχια, αλλά σταδιακά το φως του ήλιου κυριαρχεί και πλημμυρίζει τον χώρο αντανakλώντας τις ακτίνες. Τη σκοτεινή πράσινη θάλασσα, διαδέχεται ο ολάνοιχτος γιαλός και τα μεγάλα τείχη, τα οποία λάμπουν κάτω απ' τις ακτίνες του ήλιου.

Στο μυθιστόρημα Έκσταση:

- *Μια πέτρινη σκάλα μάς κατεβάζει κάτω, κάτω στα έγκατα. Εκεί έχει δροσιά, πολλή δροσιά... Κι απάνω ψηλά ακούεται το μεσημέρι που φεύγει. Ανεβαίνουμε σε λίγο πάλι στο φως..., Πάμε. Περίμενε να μάθει απ' τα μάτια μου: πού;. — Πάμε. Μας περιμένει έξω ο ουρανός. Είναι κι αυτός ένας θολωτός τάφος... μα είναι μεγαλύτερος. Πάμε. [...]* Ξαναβγήκαμε στο φως.

Οι επισκέπτες αντικρύζουν το φως στον εξωτερικό χώρο της αρχαίας πόλης του Άργους και των Μυκηνών, αλλά το σκοτάδι διαδέχεται το φως, όταν κατεβαίνουν στους τάφους του αρχαιολογικού χώρου.

Ζωή – θάνατος

Στο ποίημα «Ο βασιλιάς της Ασίνης»:

- *Κανένα πλάσμα ζωντανό τ' αγριοπερίστερα φευγάτα
κι ο βασιλιάς της Ασίνης που τον γυρεύουμε δυο χρόνια
τώρα
άγνωστος λησμονημένος απ' όλους κι από τον Όμηρο*

Το ποιητικό υποκείμενο καθώς περιδιαβάζει στον αρχαιολογικό χώρο συνειδητοποιεί ότι κυριαρχεί ο θάνατος, απουσιάζει η ζωή. Όλα τα στοιχεία του αρχαιολογικού χώρου είναι παραδομένα στη φθορά:

- *Ασπιδοφόρος ο ήλιος ανέβαινε πολεμώντας
κι από το βάθος της σπηλιάς μια νυχτερίδα ταραγμένη
χτύπησε πάνω στο φως σαν τη σαΐτα πάνω στο σκοτάδι:
«Ασίνην τε Ασίνην τε...». Να 'ταν αυτή ο βασιλιάς της
Ασίνης*

Στο κάστρο δεν υπάρχει κανένα ίχνος ζωής, εγκαταλελειμμένο αιώνες τώρα απ' τους αλλοτινούς κατοίκους του, δεν έχει ούτε καν την τυχαία παρουσία των αγριοπερίστερων, τα οποία το έχουν εγκαταλείψει κι αυτά με τη σειρά τους.

Στο μυθιστόρημα *Έκσταση*:

- «Ωραίος είναι ο Άδης σαν πρόκειται να ξαναβγείς στο φως. Το φως... το φως! Ας το χαρούμε όσο θα υπάρχουμε εμείς, γιατί κείνο θα υπάρχει και χωρίς εμάς. Αναπνεύσαμε άπληστα τον υπαίθριο αέρα σα ν' αναπνέαμε την παρηγοριά της ζωής. Παίζανε στα μαλλιά μας οι ζέφυροι του Αργολικού. Θα πάμε να κοιμηθούμε σε μια πλαγιά. Εκεί αγκαλιασμένοι θα γευθούμε και τούτη τη βραδιά. Οι καρδιές μας τρέμουν ακόμα απ' τη λαχτάρα. Περάσαμε απ' τη γη των νεκρών σφίγγοντας μέσα μας τη ζωή. Και την κρατήσαμε, την ξαναβγάλαμε στο φως».

Οι επισκέπτες του αρχαιολογικού χώρου με την κατάβαση στους τάφους και την ανάβασή τους στην επιφάνεια δίνουν με παραστατικό τρόπο την αντίθεση της ζωής και του θανάτου. Η επίσκεψη στους τάφους οδηγεί τον ήρωα στη συνειδητοποίηση της αγάπης για τη ζωή.

Παρόν – παρελθόν / μνήμη – λήθη

Στο ποίημα «Ο βασιλιάς της Ασίνης»:

- υπάρχουν άραγε
[...]
ή μήπως όχι δεν απομένει τίποτε παρά μόνο το βάρος
η νοσταλγία του βάρους μιας ύπαρξης ζωντανής

Ο ποιητής περιδιαβάζει σε έναν αρχαιολογικό χώρο που στο παρόν υποδηλώνει τη φθορά. Τα ερείπια μαρτυρούν ότι κάποτε εκεί έζησαν άνθρωποι -ο βασιλιάς της Ασίνης. Στο παρόν όμως το μόνο που απομένει από αυτόν είναι η εντάφια προσωπίδα του με τον κενό ήχο που συμβολίζει την ανυπαρξία. Αναρωτιέται τι να απομένει άραγε στο παρόν από τους ανθρώπους που κάποτε πέρασαν από τη ζωή μας και τώρα δεν υπάρχουν. Καταλήγει στη διαπίστωση ότι, όταν πια αυτοί αποχωρούν απ' τη ζωή, το μόνο που απομένει είναι μια επώδυνη νοσταλγία.

Στο κείμενο *Έκσταση*:

- «Τα λιοντάρια μένουν σκαρφαλωμένα στην πύλη, έτοιμα να βρυχηθούν στο πέρασμα του ξένου. Τα περικλεή χαλάσματα βουλιάζουν κάτω απ' το χώμα και τη λήθη. Εδώ ήταν κάποτε το «Άργος». Πού είναι τώρα το Άργος; Δεν υπάρχει Άργος. Κάτι λευκές σπασμένες πέτρες κρύβονται βιαστικά κάτω απ' το κοκκινόχωμα» και «Όλα είναι θρύψαλα, λιωμένα κάτω απ' το ασήκωτο πέλημα του καιρού. Κι όμως...τον παλιό κείνο καιρό όλα ήταν ολόρθα».

Ο επισκέπτης στον αρχαιολογικό χώρο εκφράζει την αντίθεση παρόντος – παρελθόντος μέσα από την παρατήρηση του αρχαιολογικού χώρου. Με την αντίθεση αυτή ο ήρωας παρατηρεί ότι όλα όσα ήταν ζωντανά στον χώρο αυτόν κατά το παρελθόν, είναι τώρα νεκρά και παραδομένα στη φθορά και τη λήθη.

αναφορά αντιθέσεων:	(2 στοιχεία) Χ 3 μ.	6 μ.
τεκμηρίωση με παραθέματα:	1 στοιχείο αντίθεσης από κάθε κείμενο (4 στοιχεία) Χ 2 μ.	8 μ.
σχολιασμός:	1 σχόλιο για κάθε στοιχείο (4 σχόλια) Χ 1,5 μ.	6 μ.

B1 β) i. Να παρουσιάσετε το σκηνικό του ποιήματος του Γιώργου Σεφέρη «Ο βασιλιάς της Ασίνης» και να εντοπίσετε δύο (2) κοινά στοιχεία με το σκηνικό του μυθιστορήματος του Μενέλαου Λουντέμη *Έκσταση*.
(μονάδες 15)

Ενδεικτική απάντηση:

B1 β) i. Σκηνικό του ποιήματος «Ο βασιλιάς της Ασίνης»

Ο χώρος

- το ποιητικό υποκείμενο βρίσκεται στον **αρχαιολογικό χώρο της Ασίνης**. Εκεί παρατηρεί τα ερείπια του αρχαίου κάστρου, τις πέτρες από το κάστρο και τα πιθάρια που είναι θαμμένα στη γη-χώμα και τα «*μεγάλα τείχη*» της αρχαίας πόλης.
- το τοπίο περιλαμβάνει ακόμη τα **απότομα βράχια** που τέμνονται από ρωγμές: «*οι φλέβες του βράχου κατέβαιναν από ψηλά*».
- κάτω από τον αρχαιολογικό χώρο απλώνεται η «**θάλασσα πράσινη**»: «*ένας μακρύς γιαλός ολάνοιχτος*»
στο τοπίο επικρατεί το **φως - ο ήλιος** ο οποίος φωτίζει τα ερείπια του κάστρου, τη θάλασσα και γενικά την ατμόσφαιρα: «*και το φως τρίβοντας διαμαντικά στα μεγάλη τείχη*»
(3 στοιχεία X 3 μ. = 9 μ.)

Κοινά στοιχεία με το μυθιστόρημα του Μ. Λουντέμη *Έκσταση*

- η επίσκεψη συντελείται σε **αρχαιολογικό χώρο**: Στο ποίημα «Ο βασιλιάς της Ασίνης» το ποιητικό υποκείμενο επισκέπτεται τον αρχαιολογικό χώρο της Ασίνης και ο ήρωας στο κείμενο *Έκσταση* τον αρχαιολογικό χώρο των Μυκηνών, του Άργους και της Τίρυνθας «*Τίρυνθα! Μυκήνες! Άργος*»
- οι αρχαιολογικοί χώροι έχουν ως χαρακτηριστικό τους τα **ερείπια από αρχαίους πολιτισμούς**: «*Κάτι λευκές σπασμένες πέτρες κρύβονται βιαστικά κάτω απ' το κοκκινόχωμα*»
- το τοπίο φωτίζεται από τον **ήλιο** που δεσπόζει στον ουρανό και «*τρίβει διαμαντικά*» τις ακτίνες του στις αρχαίες πέτρες («Ο Βασιλιάς της Ασίνης»). Με τον ίδιο τρόπο το φως κυριαρχεί στον αρχαιολογικό χώρο: «*ανεβαίνουμε σε λίγο πάλι στο φως και περιηγούμαστε στους τάφους, τους περιλάλητους τάφους των Μυκηνών, Ο τόπος τούτος ο γυμνός κι ηλιοκαμένος*» (*Έκσταση*)
(2 στοιχεία X 3 μ. = 6 μ.)

B1 β) ii. Να συγκρίνετε τη συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στο ποίημα «Ο βασιλιάς της Ασίνης» και του αφηγητή στο μυθιστόρημα *Έκσταση*.
(μονάδες 15)

Ενδεικτική απάντηση:

B1 β) ii. «Ο βασιλιάς της Ασίνης»

- **απαισιοδοξία / απελπισία / πόνος / ματαιότητα**: σε αυτά τα συναισθήματα οδηγεί η συνειδητοποίηση πως το μόνο που απομένει από την ύπαρξη των ανθρώπων που έφυγαν είναι μια διαρκής αίσθηση απουσίας και πικρίας, η απουσία αυτή κάνει τον άνθρωπο να νιώθει κενός, να λυγίζει και να βυθίζεται στην απελπισία, όπως λυγίζουν τα κλωνάρια της κλαίουσας ιτιάς.
- **μελαγχολία**: Η απουσία (λόγω θανάτου ή αποχωρισμού) κάποιων ανθρώπων από τη ζωή του ποιητή τον οδηγεί στη συνειδητοποίηση ότι όλοι οδηγούνται στην ανυπαρξία.
(ένα στοιχείο από τα πιο πάνω)

Έκταση

- **αισιοδοξία / λαχτάρα για τη ζωή:** Η κάθοδος στον τάφο και η ανάβαση στην επιφάνεια κάνουν τον αφηγητή να αντιμετωπίσει τη ζωή με αισιοδοξία και παραδέχεται ότι είναι «Ωραίος είναι ο Άδης σαν πρόκειται να ξαναβγείς στο φως» και «Περάσαμε απ' τη γη των νεκρών σφίγγοντας μέσα μας τη ζωή. Και την κρατήσαμε, την ξαναβγάλαμε στο φως.»

(αναφορά στο συναίσθημα 2 X 3,5 μ. = 7 μ.)

(εξήγηση 2 X 4 μ. = 8 μ.)

ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ